

MEĐIMURSKI ORGULJAŠI

Ivan Mustač

Miroslav Vuk, Zagreb

U plejadi međimurskih orguljaša svojom se izuzetnom darovitošću izdvaja Ivan Mustač, orguljaš iz Svete Marije na Muri. Ta darovitost najviše je došla do izražaja u njegovim skladbama i obradama međimurskih pučkih popjevaka za razne zborove duhovnog i svjetovnog sadržaja. Možemo slobodno reći da je na području autorskoga glazbenog stvaralaštva Mustač čak nadmašio mnoge od poznatijih glazbenih folklorista s područja Međimurja. Na žalost, individualno Mustačevo skladateljsko autorstvo malo je poznato, jedva registrirano i ostalo je u sjeni njegove, izuzetno aktivne i stručne, orguljaške djelatnosti. Osim objavljenih skladbi — Ftica popeva na zelenoj gori (za sopran solo i glasovir) *Svijet*, br. 14 od 29. 3. 1930., i Requiem (za jedan glas i orgulje ili harmonij) *Sveta Cecilija*, br. 1. 1934. — tragovi njegova skladateljskog stvaralaštva nalaze se u naslovima objavljenima u programima pjevačkih društava, kao npr.: »Zimske su nam duge noći« na smotri Hrvatske seljačke pjevačke župe »Matija Gubec« u Zagrebu 6. studenoga 1938 (*Sklad*, br. 6, 1938), ili »Saka kita vehne« i »Oj sončece sončeno« na drugoj smotri 10. prosinca 1939. (*Sklad*, br. 1, 1940). Pedesetak Mustačevih skladbi duhovnog i svjetovnog sadržaja, i obrada međimurskih pučkih popjevaka u izvorniku čuva obitelj Barbare i Franje Gašparić u Svetoj Mariji na Muri. Tri izvorne skladbe za solo-glas i mješoviti zbor čuva najmlađi sin Josip Mustač u Zagrebu. Nekoliko njegovih zbornih skladbi u izvornom rukopisu čuva i autor ovih redaka. Nakon dvogodišnjeg traganja više od toga nije se pronašlo. Po izjavama njegovih pjevača i pjevačica njegov je skladateljski i harmonizatorski opus bio vrlo obilan. Prema sjećanju naime, pjevača nabrojeno je preko stotinu i pedeset njegovih različitih crkvenih i svjetovnih popjevaka koje su pjevali u crkvi ili na smotrama.

Sam Mustač činio je koliko je mogao na popularizaciji svoga glazbenog opusa, tj. na objavljanju svojih skladbi i obradba pučkih popjevaka, ali nije naišao na zdušnog i poštenog pomagača. Više su mu ispravljali i savjetovali, a malo objavljivali. Mnoge njegove skladbe i obradbe su nestale tako što su vješto utkane u tuđa ostvarenja. Mustač je gurnut u anonimnost, a njegove vlastite skladbe su čak proglašene kao obradbe međimurskih pučkih popjevaka. Zbog tih okolnosti Mustač je u naponu stvaralaštva počeo pomalo sumnjati u osobni stvaralački domet, sve manje skladati i bavio se samo orguljaštvom i vođenjem pjevačkih zborova.

Za postignute rezultate i vrijednosti u Mustačevu stvaralaštvu presudne su dvije okolnosti: prva, prirodni glazbeni dar međimurskog dječaka, i druga, činjenica da je tako darovit i marljiv dječak

došao u prave ruke pedagoga koji ga za vrijeme školovanja nije sputao, nego naprotiv, uočivši veliku ljubav za glazbu i želju za učenjem, omogućio mu stvaralački razvoj. To je bio njegov profesor sviranja (na orguljama), harmonije i modulacije, kontrapunkta i improvizacije u celjskoj orguljaškoj školi Karlo Bervar. Zahvaljujući Bervaru, koji je osobno u slobodno vrijeme s posebnim zadovoljstvom i pažnjom nadzirao i pomagao Mustaču učenje harmonije i kontrapunkta, a još više sviranje orgulja i dirigiranje, Mustač je poslije tri godine školovanja postao vrstan orguljaš, skladatelj i dirigent. Svirajući Bachove preludije, fuge i tokate na malim orguljama znalački je dočaravao svirku velikog orkestra sastavljena od akademskih glazbenika. Profinjena osjećajnost i smisao za kombinacije tonskih boja, za registraciju, kao i odlična glazbena memorija, činili su ga vrsnim glazbenikom. Zbog toga nije ni neobično da je dvadesetih godina ovoga stoljeća malo međimursko selo Sveta Marija na Muri imalo stručnijeg i boljeg orguljaša i zborovođu nego sam grad Čakovec.

Ivan Mustač i crkveni zbor iz 1924. godine

Ivan Mustač rodio se 23. lipnja 1900. godine od oca Šimuna i majke Ane u Svetoj Mariji na Muri. Osnovnu školu završio je u rodnom selu, gdje je sve zadivio svojim lijepim dječjim glasom. Taj Mustačev lijep glas zapazio je i mladi svećenik Ignacije Lipnjak, koji predlaže Mustačevim roditeljima da ga pošalju u Celje u orguljašku školu. Roditelji su s oduševljenjem prihvatili prijedlog i pristali da Ivek ode učiti za školnika. Ivek je također bio posebno sretan jer je predosjećao da će mu želja biti ispunjena, da će učiti svirati orgulje. Ali mali Ivek je bio još premlad za tu školu pa je mo-

rao čekati godinu dana dok ne navrší 15 godina života. Tada je u pratnji vlč. Ignacija i svojeg starijeg kolege Vinka iz Kotoribe otišao u Celje 1916. godine, kao najmlađi učenik orguljaške škole. Troškove školovanja, za jednu školsku godinu, snosio je nadbiskupski Duhovni stol u Zagrebu u iznosu od 600 kruna, a ostatak roditelji. Nadzor nad Ivek, kako ga je od milja zvao i profesor Bervar, imao je u prvoj godini školovanja upravo Vinko Balog kao jedan od najmarljivijih i najstarijih učenika škole. Tradicionalna međimurska marljivost, upornost i želja za znanjem omogućili su i Iveku da bude tijekom cijelog školovanja jedan od najboljih učenika škole. Kad je s »izvrstnim« uspjehom završio školovanje, vraća se u Svetu Mariju na Muri i odmah biva od svih vjernika čitave župe izabran za orguljaša. Prihvativši orguljaško mjesto on ujedno i mašta o daljnjem doškolovanju u Zagrebu. O tim njegovim planovima i kasnijem hodu po mukama lijepo je pisala *Sveta Cecilija* za ožujak i travanj 1919. godine pod naslovom: »Što čini ljubav za glazbu« i kaže:

»G. Ivo Mustač iz Sv. Marije svršio je prošle godine s izvrsnim uspjehom Bervarovu orguljašku školu u Celju. Sa znanjem, što ga je ondje stekao, mogao bi pristojno i dobro vršiti orguljašku službu u svojoj župi, pogotovu što je vrlo darovit, pa bi se mogao i vlastitim marom sve više usavršavati. No ljubav za glazbenim savršenstvom tjerala ga je i dalje, pa je prošle jeseni došao u Zagreb i htio se tu nastaniti, da može dalje učiti. Teške stambene i prehrambene prilike nisu to dopustile. No za čovjeka odlučna, koji hoće da ono postigne, za čim teži, nema nikakvih prepreka. Sporazumio se s prof. Fr. Duganom da će svakog tjedna doći iz Međimurja u Zagreb, da uči kod njega kontrapunkt. U normalnim prilikama ne bi bilo to nemoguće, a ipak i onda dosta neprilično, ako se sjetimo našeg spoja s Međimurjem, zagorskih željeznica ili dugotrajnog puta preko Čakovca i Gjekeneša u Zagreb. No u ovim burnim vremenima bilo je teško pomisliti na putovanje, jer Mađari nisu dopustili, da tko putuje ovamo. Mladi, oduševljeni orguljaš nije niti u tim teškim prilikama klonuo; po kišovitom zimskom vremenu išao je pješke do Drave, prevezao se kriomice preko rijeke, prevalio opet pješice put do Koprivnice i onda željeznicom do Zagreba. Na povratku morao je svladati isti križni put, a podnesao je sve te neprilike opetovano puta, da može sat, dva slušati svog učitelja i nastaviti sa svojim glazbenim naukama. Velika ljubav za glazbu sposobna je svladati sve zapreke, pa će sigurno obroditi lijepim plodom...«

Eto, tako je devetnaestogodišnji Ivek svake sedmice pješačio 20 kilometara do Koprivnice da bi se odvezao u Zagreb na predavanje i opet na povratku 20 kilometara od Koprivnice do Svete Marije na Muri. Taj njegov hod po mukama trajao je dvije noći i jedan dan kod svakog putovanja kroz čitavu školsku godinu iako mu je hirovita Drava nekoliko puta zaprijetila nesrećom.

Kao mladi orguljaš počeo je osnivati pjevački zbor propagirajući cecilijanske ideje u hrvatskoj crkvenoj glazbi uvođenjem novijih hrvatskih crkvenih popjevaka. Kako su pojedini seoski mađaroni na ta njegova nastojanja reagirali, vidi se iz njegova članka u *Svetoj Ceciliji* za ožujak i travanj 1926. godine, gdje kaže: »... Kad sam g. 1918. svr-

šio Bervarovu orguljašku školu u Celju, bio sam odmah izabran orguljašem u svojoj rođenoj župi. Do tada je pjevalo na koru oko dvanaest djevojaka, dakako napamet. Iako sam njihovo pjevanje teško pratio na orguljama, jer nisu obdržavale taksta, ipak je već i to bilo nešto. Mađarski kantori presadivali su u Međimurje razne mađarske pjesme, tako da su i svjetovnim popjevkama podmetali nabožne tekstove. Tako na pr. znade u našem selu svatko pjevati mađarsku pjesmu: »Száz zsidó egy sorba menek a pokolba«. No mađarski učitelj, koji je bio ujedno i orguljaš, pjevao je na napjev te pjesme božićnu pjesmu: »Pastiri stante se, hitro se genite«. Dakako da je sav narod kod toga udario u smijeh. Dosta je ako spomenem da su se u crkvama kod službe Božje svirale kojekakve koračnice (Rakocy, Radecky-marš itd.).

Kad sam počeo raditi oko preporoda crkvenog pjevanja po svom najboljem znanju i ukusu, naišao sam na veliki otpor. Grozili su se batinama djevojkama i meni, djevojke nisu pustili na kor ...

Već 1919. imao sam mješoviti zbor od 50 pjevača. Većina njih i danas pjeva. Naučili smo četverglasno božićne pjesme iz *Hrvatskih koral* i neke zgodnije iz *Kantuala* ... dosta je ako spomenem, da nema pjesme u *Hrvatskim koralima*, koje ne bismo znali.«

Dalje Mustač nabraja što je sve naučio zbor i sve župljane pjevati, te kako osim toga vodi limene glazbe i jedan tamburaški sastav. Zatim kaže:

»Stoji to mnogo truda i muke, ali bez toga nema uspjeha. Da su bolje orguljaške plaće, dalo bi se više toga postići.

Trebala bi nam i orguljaška škola, jer bez dobrih orguljaša neće uspjeti niti cecilijanski pokret...«

Neumorni Mustač opet se javlja u *Sv. Ceciliji* za rujan i listopad 1928., gdje prikazuje svoj desetogodišnji rad te nabraja naslove pjesama, misa, litanija i psalama koje je naučio pjevati zbor četverglasno. Spominje i to da se kod preludiranja na orguljama narodu najviše sviđaju Bachove stvari i nastavlja:

»Kod procesije svira uvijek domaća glazba na limene instrumente crkvene pjesme. Osobito treba da napomenem, da narod sviranje na procesijama rado sluša i ne smije biti bez toga, ali nitko ne žrtvuje za tu glazbu ni jedne pare, već mora to orguljaš iz svojega džepa platiti. Obično zna i veleč. gosp. župnik dati kakovu nagradu muzikantima ...

Na pogrebima imade još običaj da orguljaš pjeva spričavanja ... Taj se običaj još za sada ne može dokinuti, jer bi orguljaš zlo prošao, kad ne bi htio spričavati.«

U nastavku Mustač govori kako pridobiti ljude i oduševiti ih za crkveno pjevanje: »Trebalo je često poniziti, zalaziti u njihove kuće, napose svakoga nagovarati, sprijateljivati se s njima ... Orguljaš ne smije za vrijeme vježbe biti prestrog itd.« Zatim završava:

»Evo tako sam ja organizirao i oduševio za glazbu cijelo svoje selo ... Radio sam s mnogo volje, kako sam najbolje znao i mogao, pa se radujem, da sam postigao znatne uspjehe.«

Prativši sva glazbena zbivanja i događaje koji su se ticali cecilijanskog pokreta, i to ne samo u

Hrvatskoj nego i u Sloveniji, Austriji i Mađarskoj, nije mu promakla ni najava novog crkvenog *Kantuala* koji se počeo pripremati.

Kakav bi taj *Kantual* trebao biti i što donijeti, lijepo je opisao u *Sv. Ceciliji* za studeni i prosinac 1931. ovako:

»U zadnjim dvim brojevima *Sv. Cecilije* čitao sam razna mnijenja o uređenju i izdanju novog kantuala, pa neka bude dopušteno i meni, da priopćim neke misli o tom. Takova nam je knjiga vrlo potrebna, pa se radujem, da se je počelo o tom pisati i raditi.

Nisam zato da bude format odviše velik i opseg te knjige odviše debeo... U kantual neka uđu pjesme iz novijih godišta *Sv. Cecilije* i to one, koje su ljepše i jednostavnije. Neke ne bude u njima kromatike niti u prvoj, niti u drugim dionicama. Iz svojih opažanja u vrijeme od trinaest godina, otkako vježbam crkveni zbor, znadem da seoski pjevači ne mogu kromatike nikada dobro naučiti. Nisam zato, da se uzimaju pjesme iz sadanjih crkvenih pjesmarica, jer će se time mnogo prištedjeti, a te pjesme tiskane su već u više pjesmarica... Orguljašima bilo bi vrlo pomoženo, kad bi svaka pjesma imala kratku predigru, koja bi svojim sadržajem upozorila puk, koja će se pjesma pjevati.

Trebalo bi zamoliti gg. kompozitore, da nam napišu još nekoliko misnih pjesama za tihu sv. misu... U kantual moralo bi se uvrstiti nekoliko lijepih no jednostavnih lauretanskih litanija i bar jedne litanije Srca Isusova. Isto tako ne bi smio izostati Lučićev: »Blagosloven budi Bog«, jer ga narod sav prihvatio i s veseljem ga pjeva kod večernje i kod drugih zgoda, npr. na trećoredskim sastancima. Osim koralnog »Requiem« i »Libera« moraju se u kantual uvrstiti hrvatske pjesme za pokajničku misu... Dobro će doći nekoliko koralnih misa, ako je moguće na hrvatskom jeziku...

U kantual treba svakako uvrstiti obred za veliki tjedan... Bilo bi dobro, da uđu i »Vesperae« za Božić i Uskrs.

Pjesme ne smiju biti napisane previsoko... Na koncu kantuala neka bude nekoliko modulacija iz jednog prijemeta u drugi. To će koristiti slabijim orguljašima, koji nisu učili nauku o harmoniji.

S kantualom postići će se veliki uspjeh na cecilijanskom polju i unaprijediti preporod naše crkvene glazbe. Naravno da mora duhovna oblast strogo naložiti župskim uredima, da moraju kantual nabaviti i da se orguljaši moraju točno ravnati po kantualu.

Za kantual treba naći zgodno hrvatsko ime. Zahvaljujem Vam, g. uredniče, što ste to pitanje pokrenuli. Podjedno Vas molim, da čim bude pitanje kantuala riješeno, otvorite u *Sv. Ceciliji* novu rubriku, kako bi se mogla otvoriti orguljaška škola, u kojoj bi se seljački sinovi uzgajali za orguljaše. I to se pitanje mora riješiti što prije.«

Pogledamo li danas *Kantual*, zapaziti ćemo da su mnogi *Mustačevi* prijedlozi prihvaćeni. A bio je orguljaš u malom seocu za koje mnogi uređivači *Kantuala* nisu ni znali da postoji.

Nikad zadovoljan svojim znanjem, u 1931. i 1932. bio je pretplatnik ljubljanskih *Zborova* kako

bi, samoobrazujući se, usavršio tehniku skladanja i potpuno upoznao glazbene stilove iz pojedinih glazbenih razdoblja.

1934. pohađa u Zagrebu ferijalni glazbeni tečaj u glazbenoj školi Polihymnija i sluša predavanja iz haromnije i kontrapunkta Franju Dugana i Frana Lhotku.

1937. upisuje se u dopisni glazbeni tečaj Studiuma nacionalne glazbe u Zagrebu. Tečaj su vodili Josip Vrhovski i Ivo Brkanović. Proučavali su se glazbeni oblici.

Od 1920. do 1941. stalni je pretplatnik *Svete Cecilije* i njezin povremeni suradnik. Za vrijeme drugog rata, dolaskom Mađara u Međimurje, *Mustač* napušta Svetu Mariju i odlazi u Bjelovar gdje je orguljaš u župnoj crkvi. Poslije rata vratio se u Svetu Mariju i tu se potpuno posvetio orguljaštvu i vođenju zborova. Othranivši i postavivši na noge devetoro sinova i kćeri 1. ožujka 1968. godine prestalo je kucati njegovo plemenito, pošteno i odano očinsko hrvatsko srce koje je neograničeno ljubilo svoj narod i njegovu duhovnu kulturnu baštinu, crkvenu i svjetovnu glazbu. Ivan *Mustač* je umro. Toga dana utihnule su na duže vrijeme i orgulje u župnoj crkvi Svete Marije na Muri.

Na mjesno groblje ispratila ga je čitava župa. Sprovod je vodio domaći župnik vlč. Mato Galić uz asistenciju gg. župnika iz susjednih župa. Crkveni zbor otpjevao je Nadgrobnicu, a častan starina, najdraži Ivekov prijatelj iz mladosti, Vinko Balog izveo je po starinskom običaju svoje Spričavanje.

Mustačev život bio je naporan. Skoro svaki dan u toku čitave crkvene godine svirao je sv. misu, a nedjeljom i blagdanom dvije ili tri, kao i večernjice. U svibnju i listopadu svirao je uz sv. mise svakodnevno i večernjice. Vodio je crkveni mješoviti i muški zbor. Ovi zborovi pjevali su naizmjenice u nedjelje i blagdane, ali i radnim danom kod sv. misa za pokojne župljane. Posebno je vodio i mješoviti zbor Seljačke sloge, dvije limene glazbe, jedan tamburaški sastav i komorni gudački sastav. Kao orguljaš prisustvovao je svakom vjenčanju i svirao na orguljama, a na sprovodu morao otpjevati Spričavanje. Pokuse sa zborovima i glazbenim sastavima održavao je svaki dan poslije večernjeg zvonjenja »Zdravo Marije«. Tada bi se skupljali seoski mladići i djevojke pred crkvom, u ljetnim mjesecima izmoredni od napornog rada u polju i gospodarstvu i žuljevitih ruku uzimali partiture da bi uz slabašno svjetlo svijetla na crkvenom koru učili uvijek nove popijevke i pjevali ih s radošću. Mijenjale su se generacije pjevača, ali zborovođa je bio isti skoro punih pedeset godina. *Mustač* je i sam pisao sve partiture, kako za sva tri zbora isto tako i za svirače sviju četiri sastava. Skladbe za svirače je sam skladao i tada najprije vježbao individualno, a tek poslije skupno. Povrh svega toga bio je i seoski poštar. Mnogi su se čudili kada i kako stiže sve to savjesno i stručno obaviti, jer njegov mješoviti crkveni zbor izvodio je i teže skladbe, kao npr.: F. Lučić: *Hrvatska misa u c-molu*, R. Matz: *Hrvatska misa u D-duru*, I. Hladnik: *Misa u D-duru*, V. Novak: *Hrvatska misa u Es-duru*, o. B. Brix: *Misa de Requiem u e-molu*, F. Kimovec: *Zdrava, Carice nebeska, u G-duru*, V. Kolander: *Regina coeli laetare, u Des-duru*, I. Hladnik: *Ave Maria* (Kad ranom zorom), u *As-duru* itd. Muški

crkveni zbor izvodio je: o. K. Kolb: *Hrvatska misa u G-duru*, Vilhar: *Velika duša moja Gospoda, u C-duru*, Taclik: *Nadgrobnica, u D-duru*, Haller: *O salutaris Hostia, u d-molu*, Molitor: *Popule meus, u As-duru*, Griesbacher: *Miserere mei Deus, u c-molu*, o. K. Kolb: *Ecce sacerdos magnus, u B-duru* itd. Od 1920. do 1940. Mustač je sa svojim zborovima redovito nastupao diljem Hrvatske na svim smotrama Seljačke sloge. Izvanredan uspjeh postigao je na Sokolskom sletu u Beogradu 1929. Isto tako je oduševio Splitskane u Splitu i Zagrepčane u HNK 1940. Sva tri zbora nastupala su na Euharistijskom kongresu u Koprivnici 1929. kao i u Čakovcu 1935. Oba crkvena zbora pjevala su međimurske crkvene popijevke i u katedrali u Zagrebu 1938. godine. Poslije 1945. Mustač ponovo nastupa na svim općinskim i kotarskim smotrama postižući uvijek zapažene uspjehe, a najviše izvedbama svojih skladbi i obrada. Uz sav taj naporan rad i zaduženja u razdoblju 1920—1941. sabrao je preko 300 međimurskih pučkih napjeva i tekstova duhovnog i svjetovnog sadržaja i više od polovice napjeva vrlo uspješno i originalno u pravom međimurinom duhu i ugodaju harmonizirao ili obradio kao polifone minijature za razne zborove. Vrlo uspješna bila je njegova suradnja s Vinkom Balogom i Florijanom Andrašecom, jer je njihove stvari Mustač obrađivao ili instrumentirao. Posebno je lijepo aranžirao Florijanove popijevke uz koje se plesalo. Svaki napjev koji je Mustaču došao u ruke bio je tim istim rukama zaodjenut u glazbeno ruho karakteristično za mjesto ili kraj u kojem je napjev niknuo ili živio svoj život. Zbog toga je danas vrlo tužna spoznaja da je skoro čitav Mustačev skladateljski opus bez traga nestao. Ostali su njegovi pjevači i njihova sjećanja na rukopisne knjige u kojima je bilo preko stotinu i pedeset naslova popjevaka crkvenog i svjetovnog sadržaja koje je skladao ili obradio njihov zborovoda Mustač. Tridesetih godina skladao je za muški i mješoviti zbor zajedno skladbu: *Ecce sacerdos magnus*, ali do naših dana nije se sačuvao ni jedan primjerak ove partiture. I tako su glazbeni i skladateljski plodovi jednoga dugog i plemenitog životnog napora, za koje se žrtvovala mladost i zrela muževna dob, uglavnom netragom nestali. Čovjek koji je čitav život posvetio glazbi rodnoga kraja, koji je svojim djelima obogatio hrvatsku glazbenu baštinu, koji je skoro punih pedeset godina krstaro sa svojim zborovima Međimurjem i diljem Hrvatske, i na taj način bio širitelj, ali i čuvar duhovne baštine svojih časnih predaka, nepunih dvadeset godina poslije svoje smrti pao je u zaborav. Sa sigurnošću možemo kazati da je i sređivanje Mustačevog glazbenog opusa uzeo u svoje ruke naš skoro svugdje prisutan »horvatski jal«! Tako je, a to i jest najžalosnije, glazbena baština Međimurja drastično osiromašena na muzikološkom i na etnomuzikološkom polju. Zahvaljujući već spomenutim pjevačima sačuvao se jedan premleni dio Mustačevih radova koji ga odaju kao vrsnog poznavaoča glazbene teorije, klasične harmonije i kontrapunkta. U njegovim homofonim skladbama ili harmonizacijama javljaju se dur- i mol-ljestvice i pretežno dorski i frigijski način. Sve skladbe pisane su s jasnom metričkom strukturom i čvrstim taktovima, dok su oblici uvjetovani tekstom koji je uvijek stihovan u kiticama. Koliko jedna kitica ima stihova, toliko Mustačeva skladba ima fraza. U homofonim skladbama on se ograniča-

va harmonijskim sredstvima te upotrebljava trozvuk i njegove orbate, dominantni septakord i njegove obrate i vrlo rijetko dominantni nonakord. Sve dionice teku mu glatko, smireno, on ne poznaje kromatskih pomaka ili većih skokova, ali upravo uživa u kombinacijama spajanja raznih mol-akorda. Uvijek piše u tijesnom slogu, i križanje glasova, dionica, u njegovim skladbama se rijetko javlja. Kadence su mu pretežno autentične. U četveroglasnim polifonim obradbama slobodniji je, javljaju mu se slučajne harmonije, zaostajalice, sudari prohodnih tonova. Pravi je majstor imitacije, kanona i dvostrukog kontrapunkta. Od poznatih skladbi ili obrada svaka druga temelji se na imitaciji gdje u istoj skladbi iskorištava sve mogućnosti strogog i slobodnog imitiranja. On nije nikad nigdje dirao u izvornost napjeva, teme, zato se u njegovim obradbama narodnih popjevaka može uvijek saznati kako u izvornom obliku izgleda i zvuči obrađivani napjev. Mustačevo sviranje na orguljama snimio je vlč. župnik Mato Galić kad je svirao svoj božićni *Dudaš*. Slušajući djelo u autorovoj izvedbi stječe se dojam da to svira neki virtuoz na orguljama Bachovu tokatu.

15. prosinca 1983. pisao je vlč. Franjo Balog o svojem ocu: »Čovjek u duši osjeti neku bol, koja ga obuzme, kad čita o tim »malim« ljudima, koji su pomogli svojim marom, zalaganjem i odricanjem, da se veličanstveno blago naroda sačuva, prenosi iz koljena na koljeno ili drukčije rečeno, stvarali povijest nečeg lijepog, duhovitog, a što je izlazilo iz praiskonske duše naroda trpećeg ali radosnog, naroda s tako malim sitnicama zadovoljnim. A ti »mali« ljudi pomogli su, da pojedinci postanu tobože veliki i »zalužni«, a sve su gradili na životima onih koji su sama sebe davali drugima, da im dani budu barem malo ljepši u tuzi i još vedriji u vedrini. I prodoše dani, prodoše noći, otvorise se grobovi, drugi koji ostadoše pokopaše ih i njihova imena godine izbrisale, postadoše nepoznati! Ostadoše samo veliki, njih se spominje, njih zapisa povijest...« I nastavlja vlč. Franjo: »Mojem pokojnom tati bila je deviza — Bog i narod —, na čiji je račun počesto trpjela i njegova vlastita obitelj, nas trinaestero, zajedno s pokojnom mamom. Žrtvovao se, savjetovao, davao od sebe ponekad zadnji atom snage, bio proganjan, zatvaran, ali je ustrajao, a koliko puta isticao da mu je najljepši čas u životu bio, kad je daleke godine iza prvog svjetskog rata, na Božić, na dan oslobođenja Međimurja mogao u crkvi zaneseno zasvirati i zapjevati »Lijepa naša domovino« i »Tebe Boga hvalimo«. Naravno, nikad naplaćen, već su mu... »za falu rekli da je bedak!«... Pa i tom se riječi hvalio, jer je u duši osjećao, da je ipak učinio dobro svom narodu...«

Ove riječi vlč. Franje možemo i smijemo doslovno ponoviti i za Ivana Mustača! Veliki čuvar i širitelj izvorne međimurske crkvene i svjetovne popijevke, uhom i srcem duboko uronjen u međimursku pučku glazbu, Ivan Mustač je imao razvijeniji osjećaj za zavičajnu pučku melodiku od mnogo obrazovanijih svojih mentora pa je velika šteta što mu je glazbeni opus ostao nepoznat, a za Međimurje nenadoknadiv gubitak i to što se nije isključivo mogao posvetiti svom stvaralačkom radu.

Nakon svega treba bar zabilježiti postojanje i djelovanje ove naše »veličine malenih« i bar na taj ga način otrgnuti od zaborava.